

Οι στάσεις των εφήβων ως προς τη χρήση των greeklish στην επικοινωνία τους μέσω κινητών συσκευών και Διαδικτύου

Κωνσταντίνα Ειρήνη Κουφού¹, Σπυρίδων Παπαδάκης²
irenekoufou@gmail.com, papadakis@eap.gr

¹Υπ. Διδάκτωρ ΠΤΠΕ Πανεπιστημίου Κρήτης, Φιλολόγος Δ/θμιας εκπαίδευσης,

²Δρ. Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ19, Καθηγητής-Σύμβουλος ΕΑΠ & ΑΠΚυ

Περίληψη. Το παρόν άρθρο αφορά μια διδακτική παρέμβαση καθώς και τη διερεύνηση μετά την παρέμβαση, μέσω σχετικής έρευνας με ερωτηματολόγιο, των στάσεων των εφήβων μαθητών της πρώτης τάξης του 3ου Γυμνασίου Ναυπάκτου όσον αφορά το γλωσσικό γραπτό ιδίωμα των greeklish, τη χρήση του σε ηλεκτρονικά μέσα καθημερινής επικοινωνίας και τη σχέση του με τη συγχρονική γραπτή μορφή της ελληνικής γλώσσας. Οι παραπάνω δραστηριότητες υλοποιήθηκαν στα τέσσερα τμήματα της πρώτης τάξης της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας κατά το σχολικό έτος 2015-2016 στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής του εκπαιδευτικού προγράμματος «Στα ίχνη της Γραφής». Αξιοποιήθηκαν από το διαθέσιμο εκπαιδευτικό υλικό δεδομένα για δυο γραπτούς κώδικες από την αρχαιότητα, προκειμένου να γίνει αντιληπτή από τους μαθητές η μεταβλητότητα και η εξελικτική πορεία των γραφηματικών συστημάτων στη διαχρονία μέσα από ενδεικτικά παραδείγματα. Στη συνέχεια, προβλήθηκε μια ολιγόλεπτη ταινία κινουμένων σχεδίων για τα greeklish. Ως εργαλείο συλλογής δεδομένων αξιοποιήθηκε ένα γραπτό ερωτηματολόγιο, το οποίο σχεδίασαν οι ερευνητές αποβλέποντας στη διερεύνηση των στάσεων των εφήβων μαθητών της πρώτης τάξης της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας όσον αφορά το γλωσσικό γραπτό ιδίωμα των greeklish, τη χρήση του σε ηλεκτρονικά μέσα καθημερινής επικοινωνίας και τη σχέση του με τη συγχρονική γραπτή μορφή της ελληνικής γλώσσας, προκειμένου να αναδειχθεί ο μη συστηματικός και ταυτόχρονα πεπερασμένος χαρακτήρας του συγκεκριμένου υβριδικού γραφηματικού συστήματος.

Λέξεις κλειδιά: greeklish, γραφηματικά συστήματα, κινητές συσκευές, διαδίκτυο.

Εισαγωγή

Η ψηφιακή γλώσσα σε ολόκληρο τον κόσμο συνιστά ένα γνώρισμα της προόδου στον χώρο της ηλεκτρονικής και της διαδικτυακής επικοινωνίας. Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι η μορφολογία της ψηφιακής γλώσσας χαρακτηρίζεται από ποικιλότητα, καθώς δεν υπόκειται σε καθολικά αποδεκτούς από τους χρήστες κανόνες μεταγραφής (Chalamandaris et al, 2004). Το γεγονός αυτό, όμως, έχει επιπτώσεις στην ορθή γραφή των λέξεων της ελληνικής γλώσσας, δεδομένο που συχνά συνδέεται αιτιακά με την εκτενή χρήση των greeklish (βλ. Koutsogiannis & Mitsikoroulou, 2003, καθώς και τη σχετική Διακήρυξη της Ακαδημίας Αθηνών, 2001). Τα greeklish, από τις λέξεις greek (ελληνικά) και english (αγγλικά), γνωστά και ως Λατινοελληνικά ή «Φραγκολεβαντίνικα», έγκεινται στη φωνητική μεταγραφή της ελληνικής γλώσσας αξιοποιώντας το λατινικό αλφάβητο (Ανδρουτσόπουλος, 1998). Ο όρος «Φραγκολεβαντίνικα» αναφέρεται σε δείγματα χρήσης τους σε χειρόγραφα της Αναγέννησης, κατά την οποία ελληνικά κείμενα είναι γραμμένα με αυτόν τον τρόπο, όπως, ενδεικτικά, η κωμωδία "Fortounatos" από τον Μάρκο Αντώνιο Φώσκολο (1655), το βιβλίο "I

Mera tou Hristianou" και η τραγωδία της κρητικής λογοτεχνίας "Ερωφίλη" του Γεωργίου Χορτάτση (Αλεξίου & Αποσκήτη, 2014).

Η χρήση των greeklish από τους χρήστες στην ψηφιακή τους μορφή ξεκίνησε για να εξυπηρετεί τις ανάγκες επικοινωνίας των τελευταίων, όταν δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν ελληνικές γραμματοσειρές, αλλά εξακολουθεί να παρατηρείται και σήμερα αρκετά συχνά ακόμη και όταν υφίσταται πλέον αυτή η δυνατότητα (Ανδρέου, 2015; Spilioti, 2009). Τα greeklish χρησιμοποιούνται τόσο σε μηνύματα τύπου SMS (κινητής τηλεφωνίας) όσο και στην επικοινωνία στο Διαδίκτυο καθώς και μεταξύ ελληνόφωνων που ζουν σε αλλόγλωσσες χώρες (Ανδρουτσόπουλος, 1998).

Επιχειρώντας ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (Ανδρέου, 2015; Ανδρουτσόπουλος, 2000; 2001; Κουτσογιάννης, 2011; Μουστάκα, Παυλίτσα, Νταγκούλη & Μπράτιτσης, 2010), ως κυριότεροι λόγοι χρήσης του συγκεκριμένου τρόπου γραφής θεωρούνται από εφήβους και ενήλικες χρήστες οι εξής: η συνήθεια, η εξοικονόμηση χρόνου, η συνειδητή απόπειρα αποφυγής ορθογραφικών λαθών καθώς και η θεώρηση του γραφηματικού συστήματος ως «μόδας». Συγκεκριμένα, οι έφηβοι υποστηρίζουν τα ακόλουθα: α) η γραπτή υβριδική γλώσσα αποδίδει άμεσα τη σκέψη τους και, συνεπώς, εξοικονομούν χρόνο, β) γράφουν σε οποιαδήποτε συσκευή (υπολογιστή, κινητό, ipad χωρίς καμία δυσκολία και δίχως περιορισμούς, γ) δεν συνδέουν αιτιακά την εκτενή χρήση των greeklish με λάθη γραμματικής και συντακτικού στη γραπτή μορφή της ελληνικής, δ) είναι "in" και "cool" και στ) μπορούν να συνεννοηθούν άνετα με τους φίλους τους, καθώς υποστηρίζουν ότι το περιεχόμενο των μηνυμάτων τους δεν γίνεται αντιληπτό από πολλούς γονείς οι οποίοι δεν είναι εξοικειωμένοι με τον κώδικα αυτό.

Στη βιβλιογραφία αναφέρονται αφενός μειονεκτήματα και αφετέρου επιπτώσεις από τη συστηματική χρήση των greeklish ιδιαιτέρως στον γραπτό λόγο των εφήβων. Αναλυτικά, επισημαίνεται ότι πολλαπλασιάζονται τα λάθη ορθογραφίας (Μουστάκα κ.ά., 2010; Chalmandaris et al, 2006) και μορφολογικής ανάλυσης παράγωγων και σύνθετων λέξεων (Marinis, Papangeli, & Tseliga, 2005; Ανδρέου, 2015), στοιχείο που αποδίδεται στο ότι αλλοιώνεται οπτικά η μορφή της γλώσσας και, συνεπώς, συχνότατα παραγνωρίζονται ορισμένα μορφολογικά χαρακτηριστικά της (Dimitropoulou, Duñabeitia & Carreiras, 2011), παράγοντα τον οποίο οι Koutsogiannis & Mitsikopoulou (2003) θεωρούν συνυπεύθυνο για την υπεραπλούστευση του λεξιλογίου και στη λεξιλογική πενία. Ομοίως, καταδεικνύεται από έρευνες (Marinis et al., 2005; Tseliga, 2003) ότι παρά τη συγκριτική ευκολία στη γραφή των greeklish, η ανάγνωσή τους καθίσταται χρονοβόρα και συχνά αναποτελεσματική ακόμα και για τους πιο φανατικούς υποστηρικτές τους, οι οποίοι αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα και προβλήματα κατανόησης και ερμηνείας του περιεχομένου των μηνυμάτων εξαιτίας της απουσίας, αφενός, μιας ενιαίας συμβατικής μορφής μεταγραφής και, αφετέρου, τονικών ενδείξεων, οι οποίες όσον αφορά τη σημασιολογία των λέξεων της ελληνικής λειτουργούν διαφοροποιητικά (Chalmandaris et al., 2004). Περαιτέρω, διατυπώνεται γενικότερος προβληματισμός σχετικά με τον βαθμό που η χρήση των greeklish επηρεάζει αρνητικά την ορθή εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας (Κουτσογιάννης, 2011) όχι μόνο από τους φυσικούς αλλά και από αλλόγλωσσους νεαρής ηλικίας ομιλητές της. Επ' αυτού οι Karakos, Papaniannou & Georgiadiou (2012) διαφοροποιούνται από τους προηγούμενους ερευνητές και, συγκεκριμένα, προτείνουν την αξιοποίηση των greeklish ως επικουρικού εργαλείου στη διδακτική της αγγλικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας, με δεδομένη τη σαφή προτίμηση των μαθητών στην εκμάθησή της (Κουτσογιάννης, 2011).

Σκοπός της έρευνάς ήταν να διερευνηθούν οι συνθήκες χρήσης των λατινοελληνικών από τους μαθητές της πρώτης Γυμνασίου ενός δημόσιου σχολείου μιας ημιαστικής περιοχής όπως η Ναύπακτος. Αυτό είναι σημαντικό διότι η κατανόηση των παραγόντων, οι οποίοι συνδιαμορφώνουν τη σχέση ανάμεσα στις αντιλήψεις των εφήβων μαθητών για τα greeklish και στη στάση τους απέναντι στον συγκεκριμένο ψηφιακό γραπτό κώδικα, μπορεί να αξιοποιηθεί μαθησιακά για τον σχεδιασμό παρεμβάσεων με άξονα τη διδακτική της ελληνικής ως μητρικής και ως δεύτερης γλώσσας. Μέσω αυτών επιδιώκεται να αναδειχθεί ο εφήμερος χαρακτήρας των greeklish, να μετριάσει συνειδητά η χρήση τους σε συγκεκριμένα ηλεκτρονικά μέσα και μακροπρόθεσμα να περιοριστούν οι επιβλαβείς επιπτώσεις από αυτή όσον αφορά τον λόγο των παιδιών.

Ερευνητικά Ερωτήματα

Επιδιώχθηκε να διερευνηθούν συγκεκριμένες παράμετροι του φαινομένου, όπως η συχνότητα χρήσης των greeklish και τα αίτια που την προκαλούν, κατά τις εκτιμήσεις του δείγματός μας. Στόχο της έρευνας αποτέλεσε και η διερεύνηση της αυτοεπίγνωσης των παιδιών όσον αφορά το αν και κατά πόσο οι μαθησιακές τους επιδόσεις στον γραπτό λόγο (θεωρούν ότι) επηρεάζονται αρνητικά από την εκτεταμένη χρήση του υβριδικού κώδικα. Για τα παραπάνω ελήφθη υπόψη η μεταβλητή του φύλου, για να εξεταστεί τυχόν διαφοροποίηση στα δεδομένα βάσει αυτού του κριτηρίου.

Στη συνέχεια του παρόντος άρθρου γίνεται αναφορά στο πρόγραμμα «Στα ίχνη της Γραφής», στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της παρέμβασης.

Στα ίχνη της Γραφής

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Στα ίχνη της Γραφής» εντάσσεται στην πράξη «Στα ίχνη της Γραφής: Η ιστορία της Γραφής και της Γλώσσας στον ελλαδικό χώρο» και τίθεται υπό την αιγίδα της Διεύθυνσης Μουσείων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (αρ. πρ. Φ. 11/ΚΔ/9564/27-10-2015). Απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας. Από το διαθέσιμο υλικό (Στα ίχνη της γραφής, 2015), στο οποίο περιλαμβάνονται ένας εκπαιδευτικός φάκελος, μια μουσειοσκευή και μια διαδικτυακή εικονική έκθεση, στην παρούσα παρέμβαση αξιοποιήθηκαν τα εξής δεδομένα για τα αιγυπτιακά ιερογλυφικά και για τα επιχώρια ελληνικά αλφάβητα μέχρι την οριστική επικράτηση του ιωνικού τον 4ο π.Χ. αιώνα από το έντυπο με προτάσεις για δραστηριότητες (βλ. σελ. 22 και σελ. 26 αντίστοιχα) και τα αντίστοιχα θεωρητικά συμπληρωματικά στοιχεία και η βιβλιογραφία από το έντυπο για τον εκπαιδευτικό (βλ. σελ. 13 και σελ. 22-23 αντίστοιχα). Ταυτόχρονα, η ενότητα που αφορούσε το φαινόμενο της καταγραφής της ελληνικής με λατινικούς χαρακτήρες, γνωστό ήδη από τα «φραγκοχιώτικα» ή «φραγκολεβαντίνικα» από τα τέλη του 16ου αιώνα, και οι συγχρονικοί προβληματισμοί για το μέλλον της ελληνικής (βλ. έντυπο για τον εκπαιδευτικό σελ. 49). Παράλληλα, προβλήθηκε η δωδεκάλεπτη ταινία κινουμένων σχεδίων με τίτλο «Η μάχη των π» με κύριο θεματικό άξονα τα greeklish και τη σχέση τους με τη γραπτή μορφή της ελληνικής.

Καταβλήθηκε προσπάθεια να αποφευχθεί η κινδυνολογία για το μέλλον της ελληνικής και για την ενδεχόμενη διαβρωτική επίδραση των greeklish στη γραπτή της μορφή. Η δομή του υλικού ειδικά και του προγράμματος συνολικά καθώς και οι προθέσεις και η στόχευση των

εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών ως συντονιστών και εμπυχωτών το καθιστούν εργαλείο προσέγγισης του θέματος και όχι υλικό διδασκαλίας και εξέτασης.

Οι στόχοι

Τα χαρακτηριστικά του υλικού που επιλέχθηκε για να αξιοποιηθεί μαθησιακά, ενδεικτικοί στόχοι στα εκπαιδευτικά έντυπα (βλ. έντυπο για τον εκπαιδευτικό σελ. 52-53), οι περιορισμοί ως προς τη χρονική διάρκεια ολοκλήρωσης των δραστηριοτήτων, σχετικές οδηγίες που δόθηκαν σε επιμορφωτική ημερίδα και ο συνδυασμός της παρέμβασης με αντίστοιχες διδακτικές ενότητες στα γνωστικά αντικείμενα της ιστορίας και της νεοελληνικής γλώσσας υπήρξαν οι κύριοι παράγοντες βάσει των οποίων οι στόχοι της συγκεκριμένης πρότασης διαμορφώνονται σε δυο επίπεδα: σε επίπεδο γνώσεων και σε επίπεδο στάσεων που οι μαθητές καλούνται να αποκτήσουν, να αναπτύξουν και να μετασηματίσουν αντίστοιχα μέσω της παρέμβασης (Courau, 2000). Ο βαθμός επίτευξης των γνωστικών τουλάχιστον στόχων ελέγχθηκε μετά από ένα εύλογο χρονικό διάστημα με τεστ αξιολόγησης στο πλαίσιο των μαθημάτων μόνο. Αναλυτικά, καταρχάς επιδιώκεται οι μαθητές

- Να διακρίνουν τις ιδιαιτερότητες των αιγυπτιακών ιερογλυφικών
- να διαπιστώσουν την ποικιλότητα και την ομοιότητα παράλληλα των ελληνικών επιχώριων αλφαβητικών αποδόσεων στην αρχαιότητα
- να κατανοήσουν ότι οι μεταβολές στη γραπτή όσο και στην προφορική εκφορά της γλώσσας είναι φυσιολογικές στη διαχρονία.

Στη συνέχεια, και αφού διερευνηθεί η έκταση της χρήσης των λατινοελληνικών από το συγκεκριμένο δείγμα μαθητών της πρώτης Γυμνασίου μέσω της ανώνυμης συμπλήρωσης του διαγνωστικού ερωτηματολογίου, επιδιώκεται τα παιδιά

- να κατανοήσουν τους παράγοντες που συνέβαλαν στη γενίκευση του φαινομένου των greeklish
- να γνωρίσουν τις έριδες όσον αφορά τη σχέση των greeklish με τη γραπτή συγχρονική μορφή της ελληνικής γλώσσας (Koutsogiannis & Mitsikoroulou, 2003)
- να προβληματιστούν σχετικά με τους κινδύνους που ενδεχομένως εγκυμονεί η εκτενής χρήση των greeklish, ενδεικτικά, σε σχέση με την ορθογραφημένη απόδοση των λέξεων της ελληνικής, χωρίς όμως οι μαθητές να προβαίνουν σε αφορισμούς.

Τα λατινοελληνικά

Τα greeklish, ή αλλιώς λατινοελληνικά, αποτελούν μια υβριδική μορφή γραπτού γλωσσικού κώδικα και βασίζονται στη φωνητική μεταγραφή των λέξεων της ελληνικής γλώσσας στο γραπτό λόγο χρησιμοποιώντας τους λατινικούς χαρακτήρες της αγγλικής (Ανδρουτσόπουλος, 1998; 2000). Πρόκειται για ένα τεχνητό γλωσσικό ιδίωμα που επινοήθηκε στα πρώτα στάδια της εμφάνισης των προσωπικών υπολογιστών στη δεκαετία του 1980 προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες επικοινωνίας ανάμεσα στους χρήστες των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας και κατά κόρον του διαδικτύου (sms σε κινητά τηλέφωνα, e-mail, κοινωνικά δίκτυα, chat) με δεδομένα, αφενός, την αρχική έστω έλλειψη λογισμικών με ελληνικούς χαρακτήρες και, αφετέρου, τη γενικευμένη χρήση της αγγλικής συγχρονικά (Ανδρέου, 2015).

Σύμφωνα με σχετικές έρευνες (Ανδρέου, 2015; Ανδρουτσόπουλος, 2000; 2001; Κουτσογιάννης, 2011; Μουστάκα κ.ά.. 2010), η εκτενής χρήση των greeklish οφείλεται στο ότι αποτελούν τον πλέον κοινό, δημοφιλή και μοντέρνο τρόπο επικοινωνίας μεταξύ εφήβων συνομηλίκων, στους οποίους εστιάζουμε εδώ, με τρόπο διασκεδαστικό και παιγνιώδη διασφαλίζοντας παράλληλα την ταχύτητα και αμεσότητα στην επικοινωνία. Όμως, οι ήδη εκπονημένες έρευνες (βλ. ό.π.) έχουν αποδείξει ότι η μεταγραφή των ελληνικών χαρακτήρων στους αντίστοιχους λατινικούς δεν χαρακτηρίζεται από συστηματικότητα αλλά από έντονη γραφηματική ποικιλότητα. Η τελευταία αποτελεί απόρροια των προσωπικών επιλογών και προτιμήσεων του εκάστοτε συντάκτη σε συνδυασμό με τη μέχρι πρότινος απουσία μιας τυποποιημένης μορφής μεταγραφής, η οποία άλλωστε πιθανότατα δεν θα λειτουργούσε δεσμευτικά για τους εφήβους τουλάχιστον χρήστες των greeklish (Chalamandaris et al., 2004).

Σχεδιασμός και Υλοποίηση της Παρέμβασης

Η παρέμβαση διήρκεσε συνολικά δυο διδακτικές ώρες και πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του εκάστοτε τμήματος αξιοποιώντας και τον διαδραστικό πίνακα. Είχε προηγηθεί σχετική ενημέρωση του συνόλου των μαθητών της πρώτης τάξης κατά την οποία δόθηκαν σχετικές διευκρινίσεις για τους στόχους, τις διαδικασίες και το περιεχόμενο του προγράμματος. Σε πρώτη φάση, κατά την πρώτη ώρα, αρχικά οι μαθητές έγραψαν τα ονοματεπώνυμά τους σε χαρτί ακολουθώντας το σύστημα γραφής των αιγυπτιακών ιερογλυφικών. Στον διαδραστικό πίνακα προβαλλόταν ένας κατάλογος αντιστοιχίας των ελληνικών γραμμάτων με τα σύμβολα της αιγυπτιακής γραφής (εικόνα 1).

Εικόνα 1. Αιγυπτιακά ιερογλυφικά

Στη συνέχεια, οι μαθητές έγραψαν τα ονοματεπώνυμά τους και πάλι, αυτή τη φορά σύμφωνα με το αλφάβητο του κρητικού ιδιώματος, παρατηρώντας την προβαλλόμενη στον διαδραστικό πίνακα 1:1 αντιστοιχία των γραμμάτων της συγχρονικής μορφής της ελληνικής με εκείνη του αρχαιοελληνικού επιχώριου ιδιώματος (εικόνα 2).

	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω
Κρήτη	Α	Β	Λ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω
Πάρος, Θάσος	Α	Β	Λ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω
Κόρινθος, Κέρκυρα	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω
Εύβοια	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω

Εικόνα 2. Αρχαιοελληνικά επιχώρια ιδιώματα

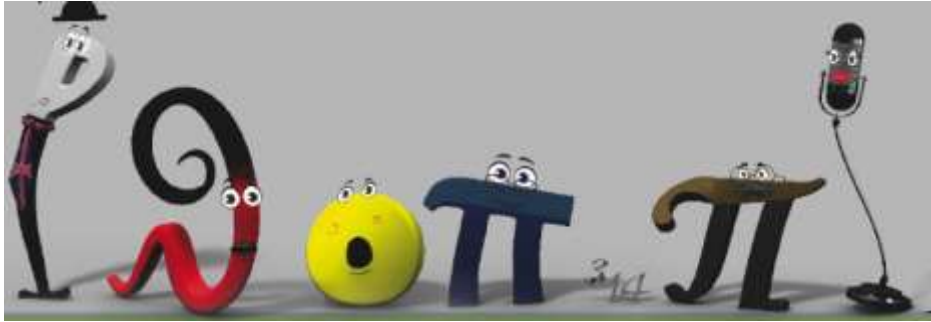
Ολοκληρώνοντας τις δραστηριότητες της πρώτης ώρας, οι μαθητές κλήθηκαν να καταγράψουν ως τρίτο και τελευταίο το ονοματεπώνυμό τους στα greeklish. Αφού παρέδωσαν επώνυμα τις κόλλες με τις τρεις μεταγραφές, έλαβαν το ερωτηματολόγιο σχετικά με τα greeklish, το οποίο και συμπλήρωσαν ανώνυμα και ατομικά σε περίπου οκτώ λεπτά.

Στη δεύτερη φάση, κατά τη διάρκεια της δεύτερης διδακτικής ώρας, αφού δόθηκε σε κάθε παιδί η σελίδα που του αντιστοιχούσε από τις τρεις προηγούμενες δραστηριότητες, ακολούθησε ολιγόλεπτη συζήτηση (διάρκειας έως οκτώ λεπτών) για κάθε επιμέρους θέμα με ταυτόχρονη επίδειξη των αντίστοιχων δεδομένων στον διαδραστικό πίνακα. Όσον αφορά τα ιερογλυφικά μέσω ερωταποκρίσεων έγινε σαφές ότι επρόκειτο για ένα από τα αρχαιότερα συστήματα γραφής, τα σύμβολα του οποίου αποδίδονταν ζωγραφιστά ή σκαλιστά σε λίθους κυρίως. Οι μαθητές εστίασαν στα εξής σημεία: α) στο γεγονός ότι τα ιερογλυφικά δεν είναι μια αλφαβητική γραφή, όπως τα ελληνικά, αλλά απαρτίζονταν από εικονογράμματα και ιδεογράμματα με συμβολική λειτουργία και β) στην πολυπλοκότητα και στη δυσκολία εκμάθησης και χρήσης του κώδικα, δεδομένο που συνέβαλε να αντιληφθούν οι μαθητές ότι εξυπηρετούσε τις πρακτικές, οικονομικές και διοικητικές ανάγκες ενός αυστηρά συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης, όπως ήταν εκείνο της Αιγύπτου, και κατά συνέπεια εύλογα η γνώση του αποτελούσε γνώρισμα αλλά και προνόμιο μόνο της ανώτερης κοινωνικής τάξης της περιόδου που δεν ξεπερνούσε συνολικά το 1% του συνολικού πληθυσμού.

Στη συζήτηση (διάρκειας έως οκτώ λεπτών) που αφορούσε τον κρητικό γραπτό κώδικα τα παιδιά παρατηρώντας τον πίνακα και την διάκριση των τοπικών ιδιωμάτων βάσει χρώματος: πράσινο (Κρήτη, Θήρα, Μήλος, Ανάφη), βαθύ κυανό (Κορινθία, Κέρκυρα, Ρόδος, Κύπρος), γαλάζιο (Αττική, Αίγινα, Δήλος, Θάσος), ερυθρό (Εύβοια, Θεσσαλία, Κεφαλονιά, νότια Ιταλία) διατύπωσαν τα εξής συμπεράσματα. Καταρχάς ότι οι διαφορές από το αντίστοιχο αιγυπτιακό είναι εμφανείς, εφόσον τα ελληνικά είναι φθογογραφικά. Επίσης, ότι οι παραλλαγές ανά τόπο σχετίζονταν με τα δίκτυα εμπορικών συναλλαγών και τις αποικίες των μητροπολιτικών κέντρων. Σχολίασαν με έμφαση ότι μερικά σύμβολα είναι κοινά ή έχουν μεγάλη ομοιότητα ενώ άλλα δεν αναγνωρίζονται, στοιχείο που προκαλούσε σύγχυση στην επικοινωνία και που προέβαλλε ως επιτακτική την ενιαιοποίηση του ελληνικού αλφαβήτου ως προς τη μορφή του.

Στη συνέχεια ακολούθησε η παρακολούθηση της ταινίας κινουμένων σχεδίων (12 λεπτών) με τίτλο «Η μάχη των π» (εικόνα 3, παραγωγής 2015, Fractal Production, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού). Μετά την ολοκλήρωσή της, όλη η υπόλοιπη ώρα διατέθηκε στη συζήτηση και τον προβληματισμό των μαθητών και στράφηκε στα εξής: α) στη δική τους στάση απέναντι στα greeklish και στην αιτιολόγησή της, και β) στη διατήρηση ή την

τροποποίηση των αρχικών τους αντιλήψεων μετά τη λήξη του βίντεο και της σχετικής συζήτησης.

Εικόνα 3. «Η μάχη των π»

Η συζήτηση ξεκίνησε με την επισήμανση στους μαθητές ότι το φαινόμενο της φωνητικής μεταγραφής της ελληνικής με λατινικούς χαρακτήρες δεν αποτελεί συγχρονικό ζήτημα αλλά αναγόταν ήδη στον 16ο αιώνα μέχρι και τον 19ο. Μάλιστα, ότι είχε ευρεία διάδοση κυρίως σε φραγκοκρατούμενες και ενετοκρατούμενες περιοχές, όπως, ενδεικτικά, η Κύπρος, η Χίος και η Σμύρνη, αλλά και αλλού. Συγκεκριμένα, δόθηκε η διευκρίνιση ότι αυτή η τακτική χρήσης των αποκαλούμενων ως «φραγκοχιώτικων» ή «φραγκολεβαντίικων» εξυπηρετούσε πρακτικές ανάγκες, όπως εμπορικές καταγραφές ή αποστολή τηλεγραφημάτων, και σχετιζόταν κυρίως με την ελλιπή γνώση του θεωρούμενου ως «δύσκολου» από ξένους γραφηματικού και ορθογραφικού συστήματος της ελληνικής (Ανδρουτσόπουλος, 1999).

Δυο ήταν οι συνιστώσες του τελικού συμπεράσματος: α) οι εύλογες αλλαγές στα συστήματα γραφής ανάλογα με την πάροδο του χρόνου, την τοποθεσία, τη σκοπιμότητα που υπηρετούν και τους φορείς «εξουσίας» και β) η πρόθεση να μετριαστεί η χρήση των greeklish και, κατά συνέπεια, οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις από τη μακροπρόθεσμη αξιοποίησή τους χωρίς, όμως, τη δαιμονοποίησή τους.

Η έρευνα για τη στάση των μαθητών ως προς τη χρήση των «greeklish»

Δείγμα για την έρευνα αποτέλεσαν συνολικά 67 μαθητές, 37 κορίτσια και 30 αγόρια, χωρίς διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες, οι οποίοι φοιτούσαν στην πρώτη τάξη του 3ου Γυμνασίου Ναυπάκτου κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2015-2016. Για τη συλλογή των δεδομένων αξιοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο (βλ. παράρτημα), το οποίο περιελάμβανε πέντε ερωτήσεις (βλ. Ανδρουτσόπουλος, 2000; Κουτσογιάννης, 2011; Μουστάκα κ.ά., 2010). Στο πρώτο ερώτημα διερευνήσαμε τη συχνότητα χρήσης των greeklish από τους μαθητές ως συστήματος γραφής στα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας (sms, e-mail, κοινωνικά δίκτυα, chat) σε εβδομαδιαία βάση. Στο δεύτερο ερώτημα οι πληροφορητές μας κλήθηκαν να επιλέξουν τις δυο κυριότερες αιτίες που τους ώθησαν, ή θα τους ωθούσαν στην υιοθέτηση των greeklish σε περίπτωση που δεν τα χρησιμοποιούν. Δόθηκαν επτά εναλλακτικές επιλογές με τη δυνατότητα να προσθέσουν οι μαθητές τη δική τους προσωπική απάντηση, εφόσον αυτή δεν συμπεριλαμβανόταν στις ήδη καταγεγραμμένες. Στο τρίτο ερώτημα η μορφή των απαντήσεων ήταν δυική, καθώς οι μαθητές έπρεπε να χαρακτηρίσουν καταφατικά ή αποφατικά το περιεχόμενο προτάσεων δηλωτικών της στάσης τους απέναντι στα greeklish. Το τέταρτο ερώτημα αφορούσε την εντύπωση των μαθητών για την επιβλαβή ή μη επίδραση της εκτενούς χρήσης των greeklish στις μαθησιακές τους επιδόσεις όσον αφορά στο γραπτό λόγο.

Αποτελέσματα και συζήτηση

Το αρχικό διερευνητικό ερώτημα αφορούσε τη γλωσσομάθεια των 67 συμμετεχόντων μαθητών και την κατάκτηση ή την εκμάθηση μιας ή περισσότερων άλλων γλωσσών, εκτός της ελληνικής, είτε ως μητρικής είτε ως ξένης ή ως δεύτερης. Από την ανάλυση όσον αφορά και τα δυο φύλα προέκυψε η γνώση της αγγλικής από το σύνολο σε ποσοστό 100% και το σαφές προβάδισμα της γερμανικής ως δεύτερης ξένης γλώσσας σε ποσοστό 46,27% έναντι της γαλλικής σε ποσοστό 31,34%, όπως είναι εμφανές στον πίνακα 1. Αξιοσημείωτο υπήρξε το φαινόμενο της απόκρυψης ή της παρασιώπησης της γνώσης της αλβανικής (από αγόρια και κορίτσια που βάσει δημογραφικών στοιχείων την ομιλούν), επιλογή την οποία διευκόλυνε η ανώνυμη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Πίνακας 1. Κατανομή μαθητών βάσει γλωσσομάθειας

Γνώση άλλων γλωσσών	A	A %	Θ	Θ %	ΣΥΝΟΛΟ	%
αγγλική	30	100,00	37	100,00	67	100,00
γαλλική	8	26,67	13	35,14	21	31,34
γερμανική	13	43,33	18	48,65	31	46,27
αλβανική	1	3,33	2	5,41	3	4,48
ιταλική	1	3,33	0	0,00	1	1,49
ισπανική	0	0,00	2	5,41	2	2,99

Το πρώτο ερώτημα εστίαζε στη συχνότητα χρήσης των greeklish από τους μαθητές στα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας σε εβδομαδιαία βάση παρέχοντας στα παιδιά τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε τέσσερις διαβαθμισμένες επιλογές. Δυο ήταν τα σημεία που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον μετά την επεξεργασία των δεδομένων. Καταρχάς, οι εκπρόσωποι και των δυο φύλων σε ποσοστό 34,33% επί του συνόλου παραδέχονται ότι είτε δεν χρησιμοποιούν καθόλου τα greeklish είτε τα αποφεύγουν σκόπιμα και συστηματικά στα γραπτά τους μηνύματα (πίνακας 2).

Πίνακας 2. Κατανομή μαθητών συνολικά βάσει συχνότητας χρήσης

Συχνότητα χρήσης	ΣΥΝΟΛΟ	%
Καθόλου – Ελάχιστα [ως 20% των μηνυμάτων]	23	34,33
Αρκετά συχνά [21-40% των μηνυμάτων]	15	22,39
Πολύ συχνά [41-70% των μηνυμάτων]	16	23,88
Πάρα πολύ συχνά – σχεδόν αποκλειστικά [71-100% των μηνυμάτων]	13	19,40

Σχετική ισορροπία κατά τη διερεύνηση των τάσεων αγοριών (20%) και κοριτσιών (24,32%) προκύπτει και όσον αφορά την αρκετά συχνή χρήση του γραφηματικού συστήματος. Αντιθέτως, ο παράγοντας του φύλου φαίνεται ότι επιδρά διαφοροποιητικά όταν η χρήση του τεχνητού κώδικα παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερη συχνότητα (πίνακας 3). Στην

περίπτωση αυτή οι μαθητές της α τάξης διατυπώνουν μια ρητή πρόθεση να χρησιμοποιούν τα greeklish κατ' αποκλειστικότητα σε ποσοστό 30% σε σύγκριση με το 10,81% των συμμαθητριών τους. Συνολικά, προκύπτει από τα ερευνητικά μας δεδομένα ότι τα αγόρια έχουν περισσότερο «ακραίες» τάσεις, καθώς σε μεγαλύτερα ποσοστά προτιμούν είτε την άρνηση και την απόρριψη είτε την πλήρη υιοθέτηση των greeklish. Τα κορίτσια, από την άλλη, διακρίνονται από μεγαλύτερη συνέπεια και ομοιογένεια στις προτιμήσεις τους, εφόσον εμφανίζουν συγκριτικά το μεγαλύτερο (35,14%) και το μικρότερο ποσοστό (10,81%) στην ελάχιστη και στη μέγιστη συχνότητα χρήσης του κώδικα αντίστοιχα.

Πίνακας 3. Κατανομή μαθητών ανά φύλο βάσει συχνότητας χρήσης

Συχνότητα χρήσης	A	A %	Θ	Θ %
Καθόλου – Ελάχιστα	10	33,33	13	35,14
Αρκετά συχνά	6	20,00	9	24,32
Πολύ συχνά	5	16,67	11	29,73
Πάρα πολύ συχνά – σχεδόν αποκλειστικά	9	30,00	4	10,81

Ανεξάρτητα από το εάν και σε ποιο βαθμό οι μαθητές μας χρησιμοποιούν τα greeklish, στο δεύτερο ερώτημα αιτιολόγησαν τη στάση τους επιλέγοντας από συνολικά επτά ενδεχόμενες αιτιολογήσεις εκείνες τις δυο που τους ώθησαν ή που θα τους ωθούσαν περισσότερο από τις υπόλοιπες στην υιοθέτηση των greeklish (πίνακας 4). Οι πιθανολογούμενες απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο ήταν οι ακόλουθες:

- ✓ η ευκολία στη χρήση,
- ✓ η έλλειψη κανόνων μορφής και ορθογραφίας,
- ✓ η συμμόρφωση με την επιλογή των greeklish από τους συνομηλικούς σας,
- ✓ η αποτελεσματικότητα στην επικοινωνία,
- ✓ η έλλειψη λογισμικού με ελληνικούς χαρακτήρες σε επιτραπέζιους υπολογιστές ή κινητές συσκευές που προέρχονται από το εξωτερικό,
- ✓ η χρήση σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα, [email, onlinemessenger, μηνύματα sms σε κινητά τηλέφωνα] και
- ✓ η συνήθεια.

Στα παιδιά δόθηκε η δυνατότητα να καταγράψουν και επιπρόσθετες προσωπικές αιτίες, εφόσον το έκριναν αναγκαίο, από τη στιγμή που οι απόψεις τους δεν συμπεριλαμβανόταν ήδη στις υπάρχουσες επτά εναλλακτικές. Σε αυτές συμπεριέλαβαν την απουσία τόνων, την ταχύτητα κατά τη γραφή και τη χρήση συντομευμένων τύπων αντί για την ολοκληρωμένη μορφή των λέξεων σε ποσοστό 5,97%.

Πίνακας 4. Κατανομή μαθητών συνολικά βάσει αιτιολόγησης χρήσης

Αιτιολόγηση χρήσης	ΣΥΝΟΛΟ	%
η ευκολία στη χρήση	47	70,15
η έλλειψη κανόνων μορφής και ορθογραφίας	35	52,24
η συμμόρφωση με την επιλογή τους από τους συνομηλικούς σας	11	16,42
η αποτελεσματικότητα στην επικοινωνία	4	5,97

η έλλειψη λογισμικού με ελληνικούς χαρακτήρες σε επιτραπέζιους υπολογιστές ή κινητές συσκευές	3	4,48
το περιβάλλον χρήσης [email, onlinemessenger, μηνύματα sms σε κινητά τηλέφωνα]	10	14,93
η συνήθεια	20	29,85
άλλο	4	5,97

Αν και τα ποσοστά διαφοροποιούνται αισθητά με κριτήριο το φύλο των συμμετεχόντων στην έρευνα (πίνακας 5), οι τρεις παράγοντες που επιλέχθηκαν από το σύνολο ως οι πιο καθοριστικοί όσον αφορά την επιλογή των παιδιών να γράφουν τα ηλεκτρονικά τους μηνύματα σε greeklish είναι κοινοί και είναι οι εξής σε φθίνουσα σειρά: η ευκολία στη χρήση (70,15%), η έλλειψη κανόνων ορθογραφίας (52,24%) και η συνήθεια (29,85%).

Βάσει των απαντήσεων των μαθητών προέκυψαν και οι ακόλουθες διαπιστώσεις. Το υψηλότερο ποσοστό συγκεντρώνει ως αιτιολόγηση η «ευκολία στη χρήση» που επιλέχθηκε από το 83,33% των αγοριών και από το 59,46% των κοριτσιών. Η συμμόρφωση με την επιλογή των greeklish από την ομάδα των συνομηλίκων είναι ένας παράγοντας που από τα κορίτσια αξιολογείται ως ιδιαιτέρως σημαντικός σε ποσοστό 21,62% σε αντίθεση με τα αγόρια (10%). Αξιοσημείωτη είναι και η βαρύτητα που αποδίδουν τα κορίτσια στη συνήθεια ως λόγου υιοθέτησης των greeklish σε ποσοστό 40,54% ενώ για τα αγόρια το ποσοστό εγγίζει μόλις στο 16,67%.

Πίνακας 5. Κατανομή μαθητών ανά φύλο βάσει αιτιολόγησης χρήσης

Αιτιολόγηση χρήσης	A	A %	Θ	Θ %
η ευκολία στη χρήση	25	83,33	22	59,46
η έλλειψη κανόνων μορφής και ορθογραφίας	17	56,67	18	48,65
η συμμόρφωση με την επιλογή τους από τους συνομηλίκους σας	3	10,00	8	21,62
η αποτελεσματικότητα στην επικοινωνία	2	6,67	2	5,41
η έλλειψη λογισμικού με ελληνικούς χαρακτήρες σε επιτραπέζιους υπολογιστές ή κινητές συσκευές	1	3,33	2	5,41
οι «ειδικές συνθήκες χρήσης», [email, onlinemessenger, μηνύματα sms σε κινητά τηλέφωνα]	4	13,33	6	16,22
η συνήθεια	5	16,67	15	40,54
άλλο	3	10,00	1	2,70

Στο τρίτο ερώτημα οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν θετικά ή αρνητικά στο περιεχόμενο δυο ερωτηματικών προτάσεων οι οποίες αφορούσαν τη θεώρηση των παιδιών για τα greeklish. Συγκεκριμένα, αν οι ίδιοι αντιμετωπίζουν δυσκολία κατά τη γραφή ή/και κατά την ανάγνωση των greeklish. Από την επεξεργασία των δεδομένων προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα. Διαπιστώνεται ότι τα παιδιά σε ποσοστά που προσεγγίζουν το 30% (πίνακας 6) θεωρούν δύσκολη είτε την ανάγνωση είτε την γραφή των greeklish είτε και τα δυο.

Πίνακας 6. Κατανομή μαθητών συνολικά βάσει αξιολόγησης και δυσκολίας χρήσης

Αξιολόγηση και δυσκολία χρήσης	ΟΧΙ		ΝΑΙ	
	ΣΥΝΟΛΟ	%	ΣΥΝΟΛΟ	%
δύσκολα να τα γράφετε	50	74,63	17	25,37
δύσκολα να τα διαβάζετε	48	71,64	19	28,36

Ασυμβατότητα χαρακτηρίζει τις απαντήσεις των αγοριών στα ίδια ερωτήματα (πίνακας 7). Ενώ τα αγόρια είναι αυτά που χρησιμοποιούν τα greeklish περισσότερο (βλ. πίνακα 2) από τα κορίτσια και μάλιστα αθροιστικά σε ποσοστό 66,67% (αρκετά συχνά, πολύ συχνά, πάρα πολύ συχνά), τα ίδια παραδέχονται ότι δυσκολεύονται κατά τη γραφή και την ανάγνωση του τεχνητού κώδικα σε ποσοστά 40% και 30% αντίστοιχα. Αντιθέτως, τα κορίτσια δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες κατά τη γραφή, παρά μόνο σε ποσοστό 13,51%, συγκριτικά προς την ανάγνωση που το ποσοστό διπλασιάζεται (27,03%). Προφανώς, η τελική μορφή των μηνυμάτων γραμμένων σε greeklish διαμορφώνεται από τις ατομικές επιλογές του εκάστοτε πομπού / αποστολέα.

Πίνακας 7. Κατανομή μαθητών ανά φύλο βάσει αξιολόγησης και δυσκολίας χρήσης

Αξιολόγηση και δυσκολία χρήσης	ΟΧΙ				ΝΑΙ			
	Α	Α %	Θ	Θ %	Α	Α %	Θ	Θ %
ανά φύλο								
δύσκολα να τα γράφετε	18	60,00	32	86,49	12	40,00	5	13,51
δύσκολα να τα διαβάζετε	21	70,00	27	72,97	9	30,00	10	27,03

Η επεξεργασία των δεδομένων που αφορούσαν στο τέταρτο ερώτημα αποτυπώνει την ισχυρή εντύπωση των μαθητών ανεξαρτήτως φύλου ότι η εκτενής χρήση του γραπτού τεχνητού κώδικα των greeklish σε περιορισμένες και ειδικές συνθήκες χρήσης δεν έχει ιδιαίτερως βλαβερή επίδραση στις μαθησιακές επιδόσεις όσον αφορά στον λόγο και συγκεκριμένα στην ορθογραφημένη αποτύπωση των λέξεων ή στην ετυμολογική τους προσπέλαση, ώστε να είναι σαφές το σημασιολογικό τους περιεχόμενο. Στο σύνολο το 71,64% των μαθητών υποστηρίζει ότι τα greeklish επηρεάζουν είτε καθόλου είτε ελάχιστα την επίδοσή τους (40,30% και 31,34% αντίστοιχα), όπως προκύπτει από τον πίνακα 8.

Πίνακας 8. Κατανομή μαθητών συνολικά βάσει συσχέτισης χρήσης και σχολικών επιδόσεων

Συσχέτιση χρήσης και σχολικών επιδόσεων	Σύνολο	%
Καθόλου	27	40,30
Ελάχιστα	21	31,34
Αρκετά	10	14,93
Πολύ	5	7,46
Πάρα πολύ	4	5,97

Ειδικά όσον αφορά τις δυο πρώτες επιλογές (καθόλου, ελάχιστα) από την πεντάβαθμη κλίμακα παρατηρείται αντιστοιχία και ομοιογένεια στις πεποιθήσεις των μαθητών και των δυο φύλων. Στον αντίποδα, μαθητές και μαθήτριες που θεωρούν πάρα πολύ επιβλαβή τη χρονικά παρατεταμένη χρήση του συγκεκριμένου γραπτού κώδικα φτάνουν μόλις το 6,67% και το 5,41% αντίστοιχα (βλ. πίνακα 9). Το στατιστικό αυτό δεδομένο έχει τις εξής

προεκτάσεις. Αρχικά, αποτελεί μια ένδειξη ότι η κινδυνολογία για τα greeklish ως φθοροποιό και αλλοιωτικό παράγοντα της γραπτής μορφής της ελληνικής ή ως αιτία λεξιλογικής πενίας δεν έχει επηρεάσει, εμφανώς τουλάχιστον, το συγκεκριμένο δείγμα της έρευνάς μας (Koutsogiannis & Mitsikorouliou, 2003). Υπό αυτό το πρίσμα θα ήταν χρήσιμο να διερευνηθούν τα εξής: πού οφείλονται και πώς ερμηνεύονται τα υψηλά ποσοστά που καταδεικνύουν την τάση πολλών παιδιών να διάκεινται αρνητικά απέναντι στο τεχνητό γραπτό ιδίωμα (βλ. δεύτερο ερώτημα), εφόσον η στάση των μαθητών δεν διαμορφώθηκε από την επιθυμία τους να λειτουργήσουν προληπτικά ή έστω κατασταλακτικά όσον αφορά τις πιθανές μακροπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις από τη συνεχή χρήση των greeklish στη γραπτή ηλεκτρονική τους επικοινωνία.

Πίνακας 9. Κατανομή μαθητών ανά φύλο βάσει αξιολόγησης και δυσκολίας χρήσης

Συσχέτιση χρήσης και σχολικών επιδόσεων	A	A %	Θ	Θ %
Καθόλου	13	43,33	14	37,84
Ελάχιστα	9	30,00	12	32,43
Αρκετά	3	10,00	7	18,92
Πολύ	3	10,00	2	5,41
Πάρα πολύ	2	6,67	2	5,41

Αξιολόγηση

Πρόθεση των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών και απώτερος στόχος της εν λόγω παρέμβασης στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος «Στα ίχνη της Γραφής» ήταν, αφενός, οι μαθητές να αντιληφθούν μέσα από την προσπέλαση των αιγυπτιακών ιερογλυφικών και της γραπτής απόδοσης του κρητικού ιδιώματος το ευμετάβολο των γραφηματικών συστημάτων διαχρονικά. Αφετέρου, ανεξάρτητα και ανεπηρέαστοι από τις προσωπικές αντιλήψεις των συντακτών, να διαμορφώσουν συνειδητά τη στάση τους απέναντι στον γραπτό τεχνητό κώδικα των greeklish, λαμβάνοντας υπόψη τον πεπερασμένο και εφήμερο χαρακτήρα του και την αποκλειστική χρήση σε «κλειστά» περιβάλλοντα, όπως τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας, χωρίς, όμως, να παραγνωρίζουν συγκεκριμένες πιθανές βλαβερές παρενέργειες. Η συζήτηση που πραγματοποιήθηκε σε κάθε τμήμα στο πλαίσιο της δεύτερης ώρας κατά την υλοποίηση της παρέμβασης, τα σχετικά διευκρινιστικά σχόλια των μαθητών, οι ερωταποκρίσεις και η διατύπωση των προβληματισμών τους όσον αφορά και τα τρία γραφηματικά συστήματα, πέραν από τη λογική οποιασδήποτε εξεταστικής διαδικασίας, συμβάλλουν στη θετική αποτίμηση της παρέμβασης.

Η διερεύνηση των στάσεων του συγκεκριμένου δείγματος μαθητών απέναντι στα greeklish δεν είχε ως απώτερο στόχο την εξαγωγή γενικευτικών συμπερασμάτων για ομάδες συνομηλίκων – εφήβων και κριτήριο τη μεταβλητή του φύλου. Περισσότερο επεδίωκε, αφενός, την εξέταση της επικρατούσας τάσης των μαθητών της πρώτης τάξης της σχολικής μονάδας και, αφετέρου, τον μετασχηματισμό ή όχι αυτών των στάσεων και αντιλήψεων μετά τη λήξη της παρέμβασης και την έκθεση των μαθητών στον σχετικό προβληματισμό ύστερα από την παρακολούθηση του βίντεο και την συζήτηση.

Συμπεράσματα από την έρευνα – Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η παρούσα έρευνα είχε ως στόχο τη διερεύνηση καταρχάς της συχνότητας χρήσης των greeklish από τους μαθητές της Α΄ τάξης στα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας. Από την επεξεργασία των δεδομένων προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα. Η στάση των παιδιών δηλώνει «ακραίες» τάσεις που κυμαίνονται από την απόρριψη των greeklish ως την καθολική τους υιοθέτηση σε «κλειστά» περιβάλλοντα.

Όσον αφορά τους παράγοντες που διαμορφώνουν τη στάση των μαθητών απέναντι στο φαινόμενο, υπήρξε σύμπτωση των απόψεων των δυο φύλων, καθώς η ευκολία στη χρήση, η έλλειψη κανόνων ορθογραφίας και η συνήθεια εκλαμβάνονται ως οι τρεις καθοριστικότεροι παράγοντες σε φθίνουσα σειρά.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αποτύπωση των αντιλήψεων των παιδιών ανεξαρτήτως του φύλου τους ως προς την βλαπτική επίδραση των greeklish. Σε ποσοστό 73,33% απορρίπτουν ή έστω αποδέχονται σε ελάχιστο βαθμό την αιτιακή συσχέτιση μεταξύ της χρήσης των greeklish και της αυξημένης συχνότητας λαθών τους σε σχέση με την ορθογραφία λέξεων της ελληνικής, την ετυμολογία και τη σημασία τους.

Το κριτήριο του φύλου λειτούργησε διαφοροποιητικά όσον αφορά τη διερεύνηση του βαθμού δυσκολίας που αντιμετωπίζουν τα παιδιά κατά τη γραφή ή και την ανάγνωση των greeklish. Συγκεκριμένα, τα αγόρια ομολογούν ότι δυσκολεύονται εξίσου και στα δυο, σε αντίθεση με τα κορίτσια η συγκριτικά μικρότερη δυσκολία των οποίων εστιάζεται στην ανάγνωση της τεχνητής γραπτής γλώσσας.

Η παρούσα έρευνα μπορεί να επεκταθεί με την παράλληλη διερεύνηση και άλλων μεταβλητών. Ενδεικτικά, το δείγμα μαθητών α) να φοιτά σε ιδιωτικό σχολείο προσθετικά προς το δημόσιο που εξετάσαμε εδώ, β) να προέρχεται από αστικό περιβάλλον και όχι μόνο από ημιαστική περιοχή, γ) αποτελείται από μαθητές της τρίτης γυμνασίου ή λυκειακών τάξεων, προκειμένου η εξαγωγή συμπερασμάτων να αποτελέσει απόρροια σύγκρισης και να φανούν οι διαφορές στις αντιλήψεις και στις στάσεις ανά προέλευση, ηλικία και σχολική βαθμίδα. Επιπρόσθετα, θα ήταν επιθυμητή η συνεξέταση λοιπών κοινωνικών μεταβλητών, όπως, ενδεικτικά, το μορφωτικό επίπεδο των κηδεμόνων των μαθητών. Οπωσδήποτε, προκειμένου να επιβεβαιωθούν τα αποτελέσματα της έρευνας θα χρειασθεί να διεξαχθεί η ίδια έρευνα σε μεγαλύτερο και πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα.

Αναφορές

- Chalamandaris, A., Protopapas, A., Tsiakoulis, P., & Raptis, S. (2006). All Greek to me! An automatic Greeklish to Greek Transliteration System. *Proceedings of LREC 2006: 5th International Conference on Language Resources and Evaluation* (pp. 1226-1229). Genoa, Italy.
- Chalamandaris, A., Tsiakoulis, P., Raptis, S., Giannopoulos, G., & Carayannis, G. (2004). Bypassing Greeklish! *Proceedings of LREC2004 5th International Conference on Language Resources and Evaluation* (pp. 285-288). Lisbon, Portugal.
- Courau, S. (2000). Τα βασικά «εργαλεία» του εκπαιδευτή ενηλίκων. (Μτφρ. Ε. Μουτσοπούλου). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Dimitropoulou, M., Duñabeitia, J.A., & Carreiras, M. (2011). Transliteration and transcription effects in biscriptal readers: the case of Greeklish. *Psychonomic Bulletin & Review*, 18, pp. 729-35.
- Gardner, H. (2006). *Multiple Intelligences: New Horizons*. New York: Basic Books.

- Karakos, A., Papaioannou, J., & Georgiadou, A. (2012). Learning the Greek Language via Greeklish. *Interaction Design and Architecture(s) Journal - IxD&A*, N. 15, pp. 31-39.
- Koutsogiannis, D., & Mitsikopoulou, B. (2003). Greeklish and Greekness: Trends and discourses of 'glocalness'. *Journal of computer-mediated communication*, volume 9: issue 1. Retrieved March, 19, 2016, from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2003.tb00358.x/full>
- Marinis, T., Papangeli, A., & Tseliga, T. (2005). "Potizo" or "Potizw"? The influence of morphology in the processing of Roman-alphabetized Greek. *Selected papers on theoretical and applied linguistics from 17th International Symposium on Theoretical & Applied Linguistics* (pp. 443-452). Thessaloniki, Greece.
- Spilioti, T. (2009). Graphemic representation of text-messaging: alphabet-choice and code-switches in Greek sms. *Pragmatics*, 19 (3), pp. 393-412.
- Tseliga, T. (2003). A corpus-based study of discourse features in Roman-alphabetized Greek (i.e. Greeklish) emails. *1st International Conference on Internet and Language*. Castellon, Spain.
- Αηδόνη, Σ. (Επιμ.) (2015). *Στα ίχνη της γραφής, Η Ιστορία της Γραφής και της Γλώσσας στον Ελλαδικό Χώρο* (φάκελος εκπαιδευτικού). Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς Διεύθυνση Μουσείων Τμήμα Αρχαιολογικών Μουσείων και Συλλογών (ISBN: 978-960-386-176-8).
- Αλεξίου, Σ., & Αποσκήτη, Μ. (Επιμ.) (2014). *Ερωφίλη, τραγωδία Γεωργίου Χορτάτση*. Αθήνα: Στιγμή.
- Ανδρέου, Α. (2015). Συστηματικότητα στη μεταγραφή των ελληνικών γραφημάτων: η περίπτωση των μηνυμάτων SMS με μορφή Greeklish. Στο Κ. Fragkopoulou, F. Kalamida, T. Kardamas, K. Kordouli, M. Marinis, Ch. Panagiotou & N. Vassalou (eds.). *Theoretical and Applied Linguistics*, 3, pp. 52-59.
- Ανδρουτσόπουλος, Γ. (1998). Ορθογραφική ποικιλότητα στο ελληνικό ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: μια πρώτη προσέγγιση. *Γλώσσα* 46, σσ. 49-67. Ανακτήθηκε στις 22 Μαρτίου 2016, από <https://jannisandroutsopoulos.files.wordpress.com/2009/12/androutsopoulos-1998-glossa1.pdf>
- Ανδρουτσόπουλος, Γ. (1999). Από τα Φραγκοχιώικα στα Greeklish. *Το Βήμα*, 5 Σεπτεμβρίου 1999. Ανακτήθηκε στις 20 Μαρτίου, 2016 από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=114039>
- Ανδρουτσόπουλος, Γ. (2000). Λατινο-ελληνική ορθογραφία στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: χρήση και στάσεις. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 20. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, σσ. 75-86. Ανακτήθηκε στις 19 Μαρτίου 2016, από https://jannisandroutsopoulos.files.wordpress.com/2014/02/2000_thessaloniki_greeklish_paper.pdf
- Ανδρουτσόπουλος, Γ. (2001). Από dieuthinsi σε diey8ynsh. Ορθογραφική ποικιλότητα στην λατινική μεταγραφή των ελληνικών. *Πρακτικά 4ου Διεθνούς συνεδρίου ελληνικής Γλωσσολογίας*. Λευκωσία, Κύπρος.
- Κουτσογιάννης, Δ. (2011). *Εφηβικές πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού και ταυτότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Μέλη της Ακαδημίας Αθηνών (2001). Διακήρυξη της Ακαδημίας Αθηνών για το πρόβλημα των Greeklish. Ανακτήθηκε στις 15 Μαρτίου 2016, από <http://www.academyofathens.gr/>.
- Μουστάκα, Θ., Παυλίτσα, Π., Νταγκούλη Κ., & Μπράτιτσης, Θ. (2010). Η ελληνική γλώσσα στην εποχή της κοινωνίας της πληροφορίας. Επίδραση της χρήσης των Greeklish stin orthografiki ikanotita ton mathiton. Στα Κ. Ντίνας, Α. Χατζηπαναγιωτίδη, Α. Βακάλη, Τ. Κωτόπουλος & Α. Στάμου (επιμ.) *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/ μητρικής, δεύτερης/ ξένης)»*. Νυμφαίο Φλώρινας. Ανακτήθηκε στις 15 Μαρτίου 2016, από <http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika/files/down/savvato2/aithusa3/moustaka.pdf>.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο για τη χρήση της ψηφιακής γλώσσας των λατινοελληνικών [greeklish]

Τάξη: Α φύλο: Α Θ ποιες άλλες γλώσσες μιλάτε [εκτός της ελληνικής]:

Να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα.

I. Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα greeklish ως σύστημα γραφής στα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας (sms, e-mail, facebook, chat);

- 1) Καθόλου – Ελάχιστα [ως 20% των μηνυμάτων]
- 2) Αρκετά συχνά [20-40% των μηνυμάτων]
- 3) Πολύ συχνά [40-70% των μηνυμάτων]
- 4) Πάρα πολύ συχνά – σχεδόν αποκλειστικά [70-100% των μηνυμάτων]

II. Ποιες είναι οι ΔΥΟ κυριότερες αιτίες που σας ώθησαν στην υιοθέτηση της χρήσης των greeklish;

- 1) η ευκολία στη χρήση
- 2) η έλλειψη κανόνων μορφής και ορθογραφίας
- 3) η συμμόρφωση με την επιλογή τους από τους συνομηλίκους σας
- 4) η αποτελεσματικότητα στην επικοινωνία
- 5) η έλλειψη λογισμικού με ελληνικούς χαρακτήρες σε υπολογιστές ή κινητά τηλέφωνα που αγοράστηκαν από το εξωτερικό
- 6) το περιβάλλον χρήσης [email, online messenger, μηνύματα sms σε κινητά τηλέφωνα]
- 7) η συνήθεια
- 8) άλλο [να σημειώσετε ποιο]

III. Θεωρείτε ότι τα greeklish είναι...

- 3) δύσκολα να τα γράφετε **ΟΧΙ** **ΝΑΙ**
- 4) δύσκολα να τα διαβάζετε **ΟΧΙ** **ΝΑΙ**

IV. Θεωρείτε ότι η εκτενής χρήση των greeklish έχει επηρεάσει αρνητικά τις μαθησιακές σας επιδόσεις στο γραπτό λόγο;

- 1) Καθόλου
- 2) Ελάχιστα
- 3) Αρκετά
- 4) Πολύ
- 5) Πάρα πολύ